

נצח ישראל - פרק י"ד / מקורות נוספים

1. כוזרי (מאמר שני, ל"ו)

(לו) אמר החבר: כי ישראל באמות הם בבחינת הלב באברים שהוא כבד חולאים מכולם, ורב בריאות מכולם:

(לז) אמר הכוזרי: הוסף נא באור לדבריך:

(לח) אמר החבר: רבים המכאובים הפוגעים בלב חליפות בכל עת – הלא הם הדאגות והיגונות והנמירה והאהבה והשנאה והפחדים, ואיכות מזג הלב משתנה מרגע לרגע, אפילו מתוך נשימה יתרה או חסרה, על אחת כמה וכמה מחמת מאכל דל או משקה גרוע וכן פועלות עליו כל התנועות ומיני הטורח, והשינה והיקיצה, ואילו שאר האיברים אינם נפגעים מכל אלה:

(לט) אמר הכוזרי: בארת לי אפוא כי הלב רב חלאים מכל האברים אולם כמה הוא גם רב בריאות מכולם:

(מ) אמר החבר: היתכן כי תתעכב בלב לחה רעה אשר תגרם לו דלקת או סרטן או דלדול או חבורה או שיתוק או רפיון, כאשר תתעכב פעמים בשאר האברים?

(מא) אמר הכוזרי: דבר כזה לא יתכן, כי גם בפחות מזה יבוא המוות, ואף גם זאת – הלב לפי זוך הרגשתו, הבאה בסיבת צלילות דמו וריבוי האויר שבו, מרגיש בדבר הקל ביותר שיפגע בו, ודוחהו מעליו כל זמן שנסארת בו היכולת לכך, וכל איבר אחר – אין הרגשתו כהרגשת הלב, ולכן תתעכב בו הליחה עד התהוות החולאים:

(מב) אמר החבר: אם כן הרגשת הלב ותחושתו הן הגורמות לו את רב חולאיו, והן הן הסיבה להידחותם מעליו בתחילת הדירתם לפני התעכבם:

(מג) אמר הכוזרי: אמנם כן:

(מד) אמר החבר: העניין האלוקי אצלנו, הוא בבחינת הנפש ביחסה אל הלב, ולכן אמר האלוך "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה – על כן אפקד עליכם את כל עונותיכם" – זה אשר לחולאים, ואשר לבריאות – הלא אמרו חכמינו "מוחל עוונות עמו, מעביר ראשון ראשון", זאת אומרת: אין האלוך נותן את עוונותינו כי יצטרפו כולם יחד, ויביאונו לאובדן גמור, כאשר עשה לאמורי שנאמר בו "כי לא שלם עוון האמורי עד הנה", אשר על כן הניחם עד שגבר עליהם חולי עוונותיהם – והמיתם, וכמו שהלב – זך ושווה מזג הוא מצד שרשו ועצמיותו, אשר על כן הנפש המדברת דבקה בו, כן גם ישראל מצד שרשם ועצמם. אך כמו שהלב נפגע על ידי חולאים החלים בשאר האברים... כך גם ישראל – יחולו בהם החולאים מחמת חקותם את האומות, כמו שנאמר "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם". אל יהיה, אפוא, רחוק בעיניך מה שהגוים אומרים על ישראל "אכן חוליינו הוא נשא, ומכאובינו סבלם". אמנם כן, אנחנו נתונים בצרה עת העולם כולו במנוחה ורווחה, אבל המכאובים הבאים עלינו משמשים יסוד לחיזוק אמונתנו להודרכות הטוהרים בתוכנו, ולדחיית הסיגים מקרבנו, ועל ידי זיכוכנו אנו – ידבק העניין האלוקי בעולם.

2. אוצר היראה (פחד, י"ד)

עיקר תיקון הנפש של איש הישראלי – הוא תיקון המחשבה, היינו שיגביר כח השכל על המדמה, שיהיה המדמה טפל לשכל. שזה בחינת מה שכתוב בזוהר הקדוש: אין הרוכב טפל לסוס, אלא הסוס טפל לרוכב... וזה בחינת "שקר הסוס לתשועה", וכן "לא בגבורת הסוס יחפץ". ועיקר התגברות הסטרא אחרא, שהם בחינת קליפת פרעה ומצרים, הוא שרוצים להגביר הסוסו על הרוכב חס ושלום.

3. אורות (עמ' כ"ה)

לא ברכב ולא בסוסים הוא יסוד גבורתנו כי אם "בשם ד' אלוקינו נזכיר, המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד". ואם שטוחה היא הכרתנו את עצמנו, שטוחה היא הכרת העולם את ערכנו, לקויה היא הבנת העמים את חשקנו ואת המעוף האלהי שבחיי נשמתנו, על כן מתמזמים הנסיונות הראשונים שלנו, שקמו בלא העמקת היסוד, בלא חשיפת מעין החיים.

4. שם (עמ' נ"ה)

דרכנו בחיים הלאומיים, וצידודם כלפי היחש האנושי הכללי ארוכה היא מאד. ארוכים הם חיינו וארוכים הם, על כן, דרכינו. גדולים אנחנו וגדולות הנה משוגותינו ובשביל כך גדולות הן צרותינו, וגדולים גם תנחומותינו. טעות יסודית היא החזרה מכל היתרון שלנו, החידלון מההכרה של "אתה בחרתנו". לא רק משונים אנחנו מכל העמים, משונים ונבדלים בחיים הסתוריים מצוינים, שאין דוגמתם בכל עם ולשון, כ"א גם מעולים וגדולים מאד מכל עם. אם נרע את גדולתנו אז יודעים אנו את עצמנו, ואם נשכח את גדלנו אנו שוכחים את עצמנו, ועם שישכח את עצמו בוודאי הוא קטן ושפל. רק בשכחת עצמנו הננו נשארים קטנים ושפלים, ושכחת עצמנו היא שכחת גדולתנו.

5. בראשית רבה (פרשה ס"ט, ה')

וְהָיָה זֶרַעְךָ בְּעֵפֶר (בראשית כח, יד), מֵהָ עֵפֶר הָאָרֶץ אֵינוֹ מִתְבָּרֵךְ אֲלָא בְּמִים, כִּי בְּנִיךָ אֵין מִתְבָּרֵךְ אֲלָא בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְשָׁלָה בְּמִים, וּמֵהָ עֵפֶר הָאָרֶץ מְבֵלָה אֶת כָּל כְּלֵי מִתְכּוֹת וְהוּא קָיָם לְעוֹלָם, כִּי בְּנִיךָ מְבַלֵּין אֶת כָּל הָעוֹלָם וְהֵם קָיָמִים לְעוֹלָם. וּמֵהָ עֵפֶר עָשׂוּי דִּישׁ לְכָל, כִּי בְּנִיךָ עָשׂוּיִם דִּישׁ, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב (ישעיה נא, כג): וְשִׁמְתִּיהָ בְּיַד מוֹגֵיךָ, מֵהוּ מוֹגֵיךָ אֵלֶין דְּמִמִּיגִין מִחֲתִיךָ [נסח אחר: מכתיד] וּמִיִּסְרִין אוֹתְךָ וּמִתִּישִׁין אֶת כַּחֲךָ. אֲפֵלוּ בְּן לְטוֹבֶתְךָ מִשְׁקִשְׁקִין וּמִמְרַקִּין לְךָ מִן חוּבִיךָ, בְּמָה דְתִימָא (תהלים סה, יא): בְּרִבִּיבִים תִּמְגַּגְנָה צְמֻחָה תִּבְרֵךְ. (ישעיה נא, ג): אֲשֶׁר אָמְרוּ לְנַפְשָׁךְ שְׁחִי וְנִעְבְּרָה, מָה הָיוּ עוֹשִׂים לָהֶם, הָיוּ מְרַבִּיעִים אוֹתָן בְּפוֹלְטְרִיּוֹת וּמְעַבִּירִין פְּרִים עֲלֵיהֶם. רַבִּי עֲזַרְיָה בְּשֵׁם רַבִּי אֲחָא אָמַר הֵיא סִימֵן טוֹב, מֵה פְּלִטְרָה זו מְבֵלָה אֶת הָעוֹבְרִים וְאֶת הַשְּׂבִים וְהֵיא קִימַת לְעוֹלָם, כִּי בְּנִיךָ מְבַלֵּים אֶת כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם וְהֵם קָיָמִים לְעוֹלָם.